

Belgické modrobílé ve světle etických výzev

Moderní zemědělství se stejně jako jiná výrobní odvětví musí orientovat čistě tržně. Jakkoliv idylické představy můžeme o zemědělství mít, člověk obdělává půdu a chová hospodářská zvířata především s cílem poskytnout rostoucí světové populaci dostatek potravin. Člověk 21. století by nebyl schopen tento dostatek zajistit pouze lovem či sběrem, jak si někteří ekologičtí aktivisté naivně představují.

Jednou ze základních potravin je rovněž hovězí maso, jehož produkce je ve vyspělém světě zajišťována prostřednictvím specializovaných masných plemen skotu, kterých se v Evropě i jinde ve světě chová celá řada. Na základě požadavků trhu a potřeb spotřebitelů se tak v druhé polovině minulého století zformovalo plemeno skotu, které je v chovatelském světě synonymem extrémní zmasilosti, vynikající kvality masa, ale rovněž i obtížných porodů – belgické modrobílé. Plemeno, jež je mnohými milováno, jinými zatracováno. V dnešním globalizovaném světě se stále více široká laická veřejnost zajímá o původ nakupovaného produktu, ale i prostředí a podmínky, ve kterých zvířata

na farmách žijí a jak je s nimi v průběhu jejich života zacházeno. A právě tyto hodnoty týkající se dobrých životních podmínek zvířat, které s rozvojem lidské společnosti nabývají na intenzitě, způsobují u části veřejnosti zvyšující se averzi vůči tomuto plemeni. Ta je vyvolána zejména systematickostí provádění císařských řezů jako praktiky, která je dnes neodmyslitelně s chovem čistokrevných zvířat spojena. Na druhé straně je markantní silící popularita plemene na straně užitkového křížení jako koncového plemene, které u potomstva výraznou měrou zvyšuje produkci hovězího masa. Jakékoli etické hodnocení plemene proto musí odrazet všechny tyto aspekty a vnímat

Gédéon du Vieux Château de Maurenne je zakladatelem moderního masného typu plemene belgické modrobílé

ní plemene musí vycházet z komplexní znalosti celé problematiky.

Vznik a historie plemene

Belgické modrobílé je z hlediska zmasilosti králem mezi masnými plemeny. Jeho vznik se sice datuje už do druhé poloviny 19. století (první plemenná kniha byla založena v roce 1896), nicméně větší význam si postupně získalo až od padesátých let minulého století,

kdy se v tehdejší kombinované populaci začali objevovat extrémně osvalení jedinci. Jak ze strany spotřebitelů rostla poptávka po libovém masu s nízkým obsahem tuku, chovatelé na tento požadavek zareagovali tím, že začali ve svých chovech upřednostňovat lépe osvalená zvířata, za která byli řezníci ochotni lépe zaplatit. Za zakladatele moderního masného typu plemene je považován býk Gédéon du Vieux Château de

Při používání belgických býků nejsou porody problémem a u potomstva se výrazně zlepšuje osvalení potomstva – na obrázku kříženec belgického, modrobílého x českého strakatého v chovu ZD Chýšť

Maurenne, který se narodil v roce 1956 a díky jehož inseminacním dárkám se dvojité osvalení rychle rozšířilo do velké části populace. Postupně tak masný typ začal vytlačovat původní kombinovaný, a to i přesto, že oficiální rozhodnutí plemenné knihy znělo pokračovat ve šlechtění kombinovaného typu skotu. Nicméně tlak chovatelů sílil, podíl využívání jedinců s dvojitým osvalením se zvyšoval, a tak v roce 1973 došlo k oddělení obou populací, jejichž šlechtění se od té doby vydalo každé svojí vlastní cestou. Rok 1973 je tedy pro belgické modrobílé jakýmsi rokem nula, od něhož se začala psát novodobá historie tohoto výjimečného, ale stejně tak kontroverzního plemene. Jen pro upřesnění uvedeme, že extrémní osvalení plemene, jak ho známe dnes, je způsobeno především nefunkčním genem pro myostatin, který je zodpovědný za kontrolu růstu svalstva. S tím, jak se zlepšuje poznání vědy, existuje podezření, že hypertrofie má vliv nejenom na mohutnost osvalení, ale rovněž na jiné geny, které brání, mimo jiné, vývoji některých tělesných orgánů, což s sebou přináší některé další komplikace.

Dvojitě osvalení a důsledky z ním spojené

Tato a jiné mutace způsobující hypertrofii svalstva se vyskytují téměř u všech masných plemen skotu, a to i takových, kde bychom to skoro nečekali (např. galloway, texas longhorn či highland). Belgické modrobílé tedy není jediným plemenem, u kterého se hypertrofie svalstva vyskytuje, nicméně selekce na základě extrémního osvalení je mnohem intenzivnější než u jiných plemen. Dvojitě osvalení tohoto plemene sice vzniklo spontánní mutací, ta však byla v rámci populace chovatelů cíleně rozšiřována, až se z ní stal plemenný znak. Vynikající osvalení však s sebou přináší také některé fenotypově nepříznivé důsledky, mezi které patří zejména následující:

- **Dystocie:** velmi osvalené tele, které se vyvíjí v těle matky, je příliš velké a těžké ve srovnání s tělem matky. Proto porod musí být v mnoha případech proveden prostřednictvím císařského řezu, neboť pánevní oblast krávy je příliš úzká, aby jí mohlo projít

tele. Vzhledem k tomu, že porod vedený císařským řezem je v chovu belgického modrobílého prováděn zcela systematicky, šířka pánevní oblasti matek není ani používána jako kritérium při výběru samic.

- **Makroglosie neboli chorobně zvětšený jazyk:** hypertrofie se vyskytuje nejenom na „viditelném“ svalstvu, ale i v ústní dutině na jazykovém svalu (musculus hyoglossus). To má za následek otok jazyka, který však obvykle stárnutím postupně vymizí. Přesto otok způsobuje obtíže při sání tele, což může vést až k smrti. V jiných případech může být ústní dutina částečně deformovaná, což znesnadňuje příjem krmiva.
- **Vrozená kloubní tuhost:** při tomto projevu je pro telata velmi obtížné nebo až nemožné vstát, což rovněž zapříčiňuje potíže při sání mléka. Většinou se jedná o problém, který nelze vyléčit. Příčinou je zřejmě nedostatek místa v děloze, který neumožňuje dostatečně volný pohyb plodu během druhé fáze březosti.
- **Kardiorespirační problémy mladých telat:** některá telata umírají akutně do 48 hodin po porodu v důsledku srdečních nebo plicních komplikací. Stále větší selekční tlak na tělesnou stavbu způsobuje, že některá telata mohou být z kardiorespiračního hlediska zaostalá, jelikož jejich srdce má až o 10 % až 15 % menší objem ve srovnání s běžnými zvířaty. Takové tele, v relativně velkém těle, se pak může rychle dostat do stavu dušnosti z důvodu vysoké potřeby kyslíku.

Samostatnou kapitolou jsou genetické defekty, jejichž počet se nyní zastavil na čísle sedm. Pojednání o těchto genetických poruchách, jejich diagnostice a praktických poznatcích si čtenáři mají možnost přečíst např. ve Zpravodaji ČSCHMS 1/2010 či na webových stránkách www.belgianblue.cz, a proto se jimi v tomto článku zabývat nebudeme.

Charakteristika plemene a možnosti jeho využití

Uvedený výčet poruch by mohl vyvolávat pocity, že genom plemene belgické modrobílé je jedním velkým problémem. Rozhodně tomu tak ale není

a je potřeba vnímat i přednosti plemene, které předčí jeho negativa. Mezi ně patří například klidný temperament, krátké období březosti (282 dní), vysoký denní přírůstek (1,5 kg/den) a dobrá konverze živin. Předností je rovněž jatečná výtěžnost, která se u čistokrevných býků pohybuje okolo 70 %, přičemž maso se vyznačuje nízkým podílem tuku a také cholesterolu a naopak vysokým podílem bílkovin a nenasycených mastných kyselin. Vynikající je rovněž poměr svalstva a kostí a v procentuálním vyjádření obsahuje JUT belgického modrobílého nejvyšší podíl nejcenějších masných partií.

Jak již bylo uvedeno, ve světovém měřítku stále dochází k nárůstu používání belgických plemeniků (zejména prostřednictvím inseminace) v užitkovém křížení s cílem zlepšení masné užitkovosti potomstva. Kromě křížení s ostatními masnými plemeny se stále více rozšiřuje také křížení s dojeným skotem, zejména pak holštýnským. Krávy, které se z nejrůznějších důvodů nehodí pro produkci mléka, avšak bez poruch s plodností jsou zapuštěny býky belgického modrobílého. To podle irského šetření společnosti Eurogene AI Services přináší výnos v průměru o 50 kg více masa na zvíře spolu se snížením příjmu krmiva o 9 %.

Kvalita masa či zmasilost potomků F1 generace po použití belgických býků v komerčním křížení jsou devizy, kterými se málokteré jiné masné plemeno může pochlubit. Proto z čistě ekonomického hlediska má belgické modrobílé plemeno před sebou dobrou perspektivu. Stejně tak z hlediska environmentálního má chov extrémně osvalených zvířat belgického modrobílého skotu svá nesporná pozitiva: větší produkce hovězího masa a naopak nižší potřeba krmiva způsobuje potřebu chovat méně zvířat, čímž se sníží produkce dusíku a amoniaku. I přes kontroverznost systematického využívání císařských řezů existují i etické důvody pro zachování chovu belgického modrobílého. Více než polovina z celosvětové plochy zemského povrchu, která je vhodná pro zemědělství, může být využívána jen jako pastviny pro chov přežvýkavců. Již dnes je zcela evidentní, že pokud bu-

Vynikající zmasilost je největší předností plemene – drtivá většina jatečných trupů čistokrevných belgických býků je zařazována do třídy S

deme chtít uspokojit rostoucí poptávku po potravinách, budeme muset zvýšit produktivitu lokálních plemen, která jsou sice ideálně přizpůsobena místním klimatickým a geografickým podmínkám, nicméně jejich výkonnost je na velmi nízké úrovni. V tomto ohledu se užitkové křížení s belgickým modrým jeví jako velmi dobrá možnost, která na jedné straně zvyšuje efektivitu chovu, na straně druhé nevyžaduje provádění císařských řezů a zachovává původní biodiverzitu místních plemen.

„Industrializace“ zvířat pod drobnohledem veřejnosti

Průměrný Evropan se zejména díky zvýšené medializaci případů týrání hospodářských zvířat stává stále citlivější na otázky dobrých životních podmínek zvířat. To se odráží v rostoucím počtu organizací na ochranu zvířat, stejně jako v nárůstu právních předpisů vztahujících se k ochraně zvířat v rámci Evropské unie a jejich jednotlivých členských států. Jedním aspektem rostoucího zájmu o dobré životní podmínky zvířat jsou časté námitky proti nadměrné „industrializaci“ zvířat. Tou je myšleno vnímání zvířat jako čistě výrobního prostředku produkujícího suroviny pro po-

třeby člověka. Kritika ochránců zvířat přenášená na širokou veřejnost se dotýká všech druhů hospodářských zvířat bez výjimky. Plemeno belgické modrobílé a telení za pomoci císařských řezů je tak pouze jedním z mnoha příkladů kritizované „industrializace“ zvířat v rámci průmyslové výroby potravin v 21. století. Podobně je tomu u výroby mléka, výkrmu brojlerů, chovu nosnic či prasat. Například holštýnská dojnice nyní produkuje 10x více mléka, než by bylo schopno sající tele vůbec vypít, což významně zvyšuje riziko mastitidy. Kuřecí brojleři dnes na dosažení stejné hmotnosti rostou polovinu času než potřebovali před 30 lety. Svaly a střeva rostou rychle, ale kostra a kardiovaskulární

se skončí právě na odmítání „industrializace“ zvířat. Jedním z příkladů této kritiky v praxi jsou výtky ohledně belgického modrobílého plemene či dokonce požadavek na úplný zákaz chovu tohoto plemene. Veterinární správy Švédska, Dánska a Finska v minulosti dokonce předložily Evropské veterinární komisi návrh, aby zakázala používání zvířat nesoucích jakékoli nežádoucí genetické změny s tím, že výslovně poukazovaly na belgické modrobílé. Přestože usnesení nebylo přijato, Švédsko zavedlo zákaz chovu belgického modrobílého včetně dovozu živých zvířat a spermatu z důvodu, že charakteristické dvojitě osvalení by mělo být považováno za genetický defekt, který zvířata po-

lého s odůvodněním, že chovatel nesplnil všechny zákonné podmínky pro chov. Přesto v roce 2006 na základě evropského práva padlo rozhodnutí, že používání genetiky plemene belgické modrobílé není ve Švédsku ilegální, a tak švédské obchody nakonec začaly prodávat maso pocházejícího z tohoto plemene. Švédská ministryně pro zemědělství Eskil Erlandssonová v té době navrhla, aby štítek, kterým je povinně všechno hovězí maso v celé EU označeno, obsahoval také údaje o plemeni, aby si švédští spotřebitelé byli vědomi toho, že nákupem tohoto masa podporují plemeno, proti kterému dlouhá léta bojovali. Nicméně, jak dobře víme, právní předpisy EU stanoví, že informace o plemeni nepa-

lest a utrpení a jednak že jejich vysoký výskyt jednoznačně poukazuje právě na nadměrnou „industrializaci“ těchto zvířat, která bývá nejčastějším terčem kritiky ochránců zvířat. Musíme si přiznat, že obecně selekce realizovaná člověkem probíhá výhradně za účelem efektivnější výroby potravin, ať už jsou to komodity živočišné, jako je maso či mléko, nebo rostlinné (obiloviny). Otázka individuality a integrity daného jedince se v případě šlechtění zvířat příliš v potaz nebere. Mnoho jiných problémů, které s sebou typický genom tohoto plemene přináší (viz výše), je ve veřejnosti daleko méně známých a ani je z důvodu jejich odbornosti není schopna většinou posoudit. Přesto v jednotlivých případech právě

Bluegrass Cyclone je typický představitel moderního typu belgického modrobílého britské provenienc

Extrémní zmasilost belgického býka Adajto de Bray (ZBM-273), jenž je v současnosti jedním z nejvyužívanějších plemenů

system „nestíhá“, což vede problémům s končetinami a selháváním srdce. A tak by se dalo pokračovat i u ostatních druhů hospodářských zvířat.

Dirk Lips z univerzity v Leuvenu, který se problematikou císařských řezů ve vztahu k etice zabývá, soudí, že je potřeba rozlišovat dva rozdílné přístupy ve vnímání hospodářských zvířat: první je založen na tvrzení, že zvířata mají právo na zvláštní (rozuměj lepší) zacházení, zatímco druhý se tolik nezabývá právy zvířat, ale hospodářská zvířata vnímá jako živé bytosti, které mohou cítit bolest. Tato teorie rovněž říká, že zvířata mají určitou úroveň vědomí jako prostředek pro naplnění svých potřeb, v mnohém podobných těm lidským. Jakkoliv různé motivace a odlišné důvody na ochranu zvířat mohou lidé mít, v drtivé většině případů disku-

škozuje. V roce 1998 však švédský farmář tento postoj napadl u Evropského soudního dvora, který zákaz zrušil s odvoláním na jeho nezákonnost podle práva EU. Švédští politici, skupiny spotřebitelů a i někteří zemědělci na tento verdikt reagovali negativně, a tak se na několik let strhla vlna odvolávání a diskusí na téma etika v chovu hospodářských zvířat. V roce 2000 začal původní chovatel přece jen prodávat hovězí maso potomků krav, které byly zpuštěny spermatem býků belgického modrobílého plemene, přičemž švédská vláda následně stanovila podmínky pro využívání tohoto plemene. Avšak v roce 2001 švédský odvolací soud potvrdil dřívější rozhodnutí, na základě kterého Národní rada pro zemědělství zakázala švédskému farmáři inseminovat jeho krávy spermatem býků belgického modrobí-

lí mezi ty, jež musí být povinně zveřejňované, a tak byl tento návrh nakonec stažen a plemeno belgické modrobílé si po letech komplikací našlo díky vytrvalému švédskému farmáři svoji cestu na stůl tamních spotřebitelů.

Jak již bylo uvedeno, hlavní a v podstatě jediná námitka proti belgickému modrobílému plemeni je směřována k vysoké míře používání císařských řezů jako metody k vybavení telete z těla matky. Údaje, o jak vysoký podíl využívání císařského řezu jako systematického prostředku při telení se jedná, se liší podle zdroje, nicméně všechny se shodují, že je to více než 80 % (Eurogene AI Služba a Coopman a kol., 2000), spíše se blíží hranici 90–95 %. Výtky vůči císařskému řezu vychází jednak z názoru, že tento úkon způsobuje zvířeti bo-

tyto „druhotné“ problémy někdy představují daleko větší nebezpečí pro dobré životní podmínky zvířat než samotný císařský řez. Technika provádění císařských řezů je totiž díky vynálezu antibiotik natolik bezpečná a zároveň pro chovatele běžně cenově dostupná, že se stala rutinní záležitostí. To na jedné straně eliminovalo problémy a komplikace spojené s tímto zákrokem, na straně druhé to plemeni umožnilo vývoj do takové formy extrémní zmasilosti, v jaké se nachází dnes. V tomto smyslu tedy můžeme otázku císařských řezů chápat jako hlavní etickou námitku vůči chovu belgického modrobílého.

Císařské řezy ve vztahu k welfare

K lepšímu pochopení vysokého využívání císařského řezu a k technice samot-

Císařský řez je hlavním etickým problémem v chovu čistokrevných zvířat

ného zákroku je třeba uvést několik poznámek. Za prvé, drtivá většina císařských řezů se dnes neprovádí z biologických důvodů, nýbrž z důvodů ekonomických. Náklady na císařský řez provedený zkušeným veterinářem (v průměru jich ročně provede 500–1000) a následná péče o matku se v Belgii pohybují mezi 70 a 85 eury, zatímco hodnota čistokrevného dvou týdnů telete se v závislosti na pohlaví, kvalitě telete a ročním obdobím pohybuje mezi 500 až 700 eury (pro porovnání cena holštýnského tele je v rozmezí 75–175 eur). Mnoho chovatelů proto není ochotno v důsledku těžkého porodu (což někdy samo o sobě vede k nutnosti provedení císařského řezu) podstupovat riziko spojené s případnou ztrátou telete během porodu nebo krátce po něm, nebo dokonce ke ztrátě cenné krávy (cena za kg se pohybuje od 2 a 2,5 eura), a požadují vybavení telete císařským řezem už „preventivně“. Z těchto čistě ekonomických úvah se tak ze selekce vytratilo sledování snadnosti telení, resp. hmotnosti telat při narození a podílu císařských řezů, jež bylo v minulosti jedním ze zveřejňovaných údajů v rámci výpočtu plemenných hodnot. Vzhledem k této praxi pak není zcela jasné, kolik procent krav by bylo schopných přivést na svět tele bez nutnosti provedení „císaře“ – odhaduje se, že by to bylo zhruba 20 %. Dosáhnout telení bez nutnosti císařského řezu však je zcela reálné a při-

klad z Velké Británie to jen potvrzuje. Dokazuje to tamní populace, jejíž šlechtění se vydalo částečně odlišným směrem, kdy se nevěnovala pozornost pouze maximální zmasilosti, jako je tomu v Belgii, ale zaměřilo se také na funkční znaky, v první řadě na snadnost telení. Drtivá většina porodů je tak dnes na britských ostrovech realizována bez nutnosti chirurgického zákroku. Je však pravdou, že britští chovatelé toho dosáhli pouze za cenu snížení úrovně zmasilosti. Kromě snížení frekvence obtížných porodů však také u zvířat dosáhli lepší kvality končetin, zvýšení tělesného rámce a snížení počtu zdravotních komplikací.

Je však také třeba zdůraznit, že císařský řez nemusí automaticky znamenat porušení dobrých životních podmínek zvířat. Z hlediska welfare je naopak doporučeno či dokonce vyžadováno, aby v případech, kdy lze očekávat, že by mohlo při porodu dojít ke komplikacím a buď telete, nebo jeho matka by jinak přišly o život, císařský řez bezodkladně provést. Nutno uvést, že bezchybné provedení císařského řezu s řádnou následnou péčí nemusí u matky nutně způsobit zvýšenou hladinu bolesti. Správná technika provedení řezu ve spojení s účinnými anestetiky jsou za dobu využívání této praktiky na velmi vysoké úrovni, která zabezpečuje minimalizaci stresu či bolesti během a po provedení zákroku.

Rovněž aplikace vhodných antibiotik zabraňuje následné infekci a eliminuje tak problémy se záněty. Zároveň je potřeba si uvědomit, že skot po pohyb používá břišní svaly mnohem méně než lidé, takže operace způsobí relativně méně nepohodlí. Je proto zcela běžné vidět krátce po provedení císařského řezu krávy spokojeně přezvykovat a jejich celkové chování rozhodně nenasvědčuje tomu, že by pro ně byl zákrok nějak výrazně stresující či vyvolával zvýšenou bolest. Naopak, asistovaný porod s komplikacemi je pro krávu pravděpodobně mnohem více bolestivý a ještě mnohem více traumatizující pro tele. Telata, která se rodí po profesionálně provedeném císařském řezu v důsledku porodních či poporodních komplikací hynou zcela výjimečně.

A co na to říká výzkum?

Výsledky výzkumu realizovaného v Belgii u celkem 1275 císařských řezů provedených na belgických kravách jak méně zkušenými, tak i zručnými veterinárními lékaři ukázaly, že pouze 0,2 % případů mělo fatální následek pro matku či tele. Zatímco u dojeného skotu jsou ztráty po císařském řezu provedeném v důsledku komplikací při normálním porodu na úrovni 1,5–14 %. Je to dáno zejména tím, že u belgického modrobílého je dopředu počítáno, že porod bude veden chirurgickou cestou a díky tomu je proveden včas, což má za následek minimální komplikace a ztráty. Včasné zahájení porodu je tak základním předpokladem úspěchu celého zákroku. To však většinou není případ dojeného skotu, kdy je císařský řez zpravidla prováděn jako poslední možnost vedoucí k záchraně telete nebo jeho matky.

Jiný výzkum pod vedením Irise Kolkmana z University v Gentu se věnoval pozorování chování skupiny 30 krav belgického modrobílého plemene (velmi dobře osvalených zařazených do třídy zmasilosti „S“) chovaných na jedné farmě, z nichž 13 se otelilo přirozenou cestou (per vaginam) a 17 za pomoci císařského řezu. Vědci zkoumali, jakým způsobem se

lek veterina
predání zdravy žít

generální partner

pro ČR: **MrázAgro.cz**

Opět na trhu!

NutriLit - rychlé a efektivní řešení průjmů u telat. Rychlé doplnění tekutin, energie, elektrolytu a pufručních látek. **Jednoduché dávkování** → 1 ampule = 1 krmná dávka

NutriSel - doplňková krmná směs s 13 vitaminy, aminokyselinami, minerály a selenem. Roztok nebo ve vodě rozpustný prášek. **NutriSel** zvětšuje chuť, zlepšuje využití krmiva, zvyšuje přírůstek a hmotnost. Zabraňuje trávicím potížím, zvětšuje odolnost organismu proti vlivům prostředí.

CalPho plus - tekutý minerální krmný doplněk pro krávy. Jedinečný vápenatý přípravek pro prevenci poporodního ulehnutí. Pro intenzivní přísun **Ca a P** kravám v období telení! Neobsahuje chlorid vápenatý, proto nedráždí sliznici.

DermoVet - roztok nebo sprej. Pro preventivní péči, čištění a dezinfekci paznehtů a kopyt s použitím pro skot, ovce, koně a kozy. Obsahuje tea tree olej a organické kyseliny, které poskytují pevnou a dlouhotrvající antibakteriální ochranu pro paznehty. **DermoVet** je speciálně vyvinut a složen tak, aby současně vyčistil paznehty a zároveň je chránil.

Vetaseptal - ochrana vemene a struků po každém dojení. Podpůrná léčba při mastitidě. Změkčuje pokožku. Pomáhá s otlaky, kontuzemi, záněty svalů, šlach, vazů a kloubů. Působí chladivě a zmírňuje bolest po štípnutí hmyzem. Obsahuje rozmarýnový, heřmánkový a vavříňový olej, kafr, mentol a tokoferol (vitamin E).

!! OSLOVTE VAŠEHO VETERINÁRNÍHO LÉKAŘE !!

Kontakt: Mráz Agro CZ s.r.o.
Náměstí 25, Červená Řečice 394 46
tel.: 565 398 213, 737 236 343
http://www.mrazagro.cz
marie.svobodova@mrazagro.cz

lek veterina
predání zdravy žít

lek-veterina.cz

liší chování těchto krav před porodem, během něj a po porodu a zda existují signály, že provedení císařského řezu vyvolává u matek zvýšený pocit bolesti. Výzkum ukázal, že statisticky průkazné rozdíly jsou v podstatě pouze v chování první den po porodu, kdy krávy po provedeném císařském řezu vykazovaly menší aktivitu a v porovnání se skupinou krav otelených bez pomoci císařského řezu více ležely. Sledování chování však při tomto výzkumu nedokázalo podchytit chuť k příjmu krmiva, která je často odrazem nějakých problémů, neboť farmář cíleně krávy po císařském řezu jeden den nekrmil, aby zabránil srůstu pobřišnice s bachorem. Výzkum proto jednoznačně neprokázal, zda je rozdílné chování způsobeno pouze krátkodobě menším pohodlím zvířete vyvolávajícím změny v chování vedoucí k potřebě více odpočívat, či zda skutečně po zákroku cítí zvýšenou bolest. Navíc, pokud by se pokus zaměřil na sledování jalovic, jejichž pánevní oblast není v době prvního otelení ještě zcela dovyvinuta, lze předpokládat, že výsledky by byly zcela opačné. Tomuto výzkumu by se také dalo vytknout, že byl prováděn pouze na jedné farmě a není tudíž zcela věrohodný. Nicméně z důvodu systematického využívání císařského řezu jako téměř jediného prostředku při porodech nebyl autor pokusu schopen najít jiný další chov, kde by se 30–50 % matek standardně telilo přirozenou cestou.

Přesto je pravda, že počet císařských řezů, které mohou být provedeny na krávi, není neomezený. Je obecně při-

*Tříměsíční býčci z chovu ZD Chýšť (otec: Gitan Du P*Tit Mayeur ZBM-225)*

jímáno, že pět je maximum, čímž je de facto limitován produkční život krávy. Avšak na rozdíl od holštýnských krav, které se kupříkladu v ČR dožívají v průměru 2,3 laktace, je tento limit v souladu s ekonomickými aspekty chovu belgického modrobílého. Cena masa za pětiletou krávu je totiž stále velmi vysoká a teprve potom klesá, což logicky vede chovatele k brakování krav nejpozději v tomto věku, kdy za sebou mají v průměru 3–4 císařské řezy.

Na základě výše uvedeného je možné konstatovat, že provedení císařského řezu má pro tele spíše pozitivní než negativní důsledky. U matky sice dochází k určité nepohodě, která je však velmi krátkodobá a rychle odeznívá. Pro krávy jsou zcela bez pochyby větší přímé (= bolestivé) důsledky a rizika při komplikovaném (asistovaném) porodu než

u císařského řezu. I když je nebezpečí plynoucí z provedení císařského řezu velmi omezené, systematické používání císařského řezu jako jediného prostředku pro porod, ať už se jedná o biologické nebo ekonomické důvody, zůstává pro mnoho lidí nepřijatelnou formou zmíněné „industrializace“ zvířat.

Závěr

Pro zachování významu a v konečném důsledku i budoucí existence plemene samotného se ukazuje jako nezbytné, aby chovatelé plemene belgické modrobílé reflektovali na potřeby, požadavky a názory měnícího se světa a jeho obyvatel. Plemeno belgické modrobílé a jeho belgičtí chovatelé tak stojí na křižovatce, zda budou pokračovat v chovu dosavadním způsobem, jehož budoucnost je v této podobě nejasná, či zda zareagují na nové podněty a šlech-

tění se posune „přirozenějším“ směrem obdobně, jako se před lety vydali britští chovatelé tohoto plemene. Před belgickými farmáři tak stojí velká výzva spočívající zejména ve snížení frekvence obtížných porodů a zlepšení funkčních znaků, jako je zdraví, mobilita či plodnost. Toho je možné dosáhnout pouze v případě, že si chovatelé uvědomí, že šlechtění a selekce se musí odklonit od jednostranně zaměřené zmasilosti a pozornost více soustředí na zlepšení znaků, které funkční vlastnosti ovlivňují. Jedná se zejména o výběr plemenic podle šíře pánve, šlechtění na nižší porodní hmotnost telat, větší rámec a tak podobně. Přestože již existují indicie či konkrétní činy, že dochází k posunu v myšlení belgických chovatelů, z ryze ekonomických důvodů stále spíše přetrvává neochota přijmout taková opatření v masivnějším měřítku. Je pochopitelné, že tato změna si vyžaduje nejenom čas pro změnu přístupu ve šlechtitelské práci, ale také spoustu příprav a energie věnované vytvoření systému měření, vážení a evidence a následného zpracování a vyhodnocování výsledků v rámci celé populace. Za snahu to určitě ale stojí, neboť chovatelé nebojují o nic menšího než o svoji budoucnost a budoucnost tohoto, v mnohém výjimečného, plemene. *

Seznam použité literatury je k dispozici u autora.

Kamil Malát
Český svaz chovatelů
masného skotu

Mladí býci Senátor z Cunkova (ZBM-263) a Sebastian z Cunkova (ZBM-264) po otci Lorenc z Chýště ET (ZBM-223) vybráni do plemenitby v roce 2010 na OPB Cunkov

